

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ НА ПОВІТРЯ

ОЛІЙНИК Т.П., СЕМЕНОВА С.В.

Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна

Місто Одеса є рекреаційно-оздоровчим центром, що вимагає застосування найвищих стандартів до якості навколишнього середовища, в тому числі і атмосферного повітря. Але за результатами наукових досліджень встановлено, що сьогодні м. Одеса та область зазнає значного антропогенного впливу на атмосферне повітря. Моніторинг повітря міста вказує на те, що індекс забруднення атмосфери (ІЗА), як для основних забруднюючих речовин, так і для специфічних, перевищує санітарно-гігієнічні нормативи щодо забруднення атмосферного повітря. При цьому доведено, що максимальні значення ІЗА забруднюючих речовин (пил, діоксид азоту, фенол та формальдегід), обумовлені постійним збільшенням викидів від автотранспорту. Забруднення атмосферного повітря викидами транспортних засобів оцінюється за такими показниками: вуглекислий газ – двоокис вуглецю (CO_2); оксид вуглецю (CO); діоксиди азоту (NO_2) та сірки (SO_2); неметанові леткі органічні сполуки; метан (CH_4); оксид азоту (N_2O); аміак (NH_3); сажа (C); бенз(а)пірен; свинець (Pb). Окрім забруднення атмосферного повітря до основних негативних впливів міського транспорту належать: шум; вібрація; електромагнітне випромінювання. Відомо, що всі ці фактори негативно впливають безпосередньо на здоров'я населення.

Попри те, що транспорт чинить досить значний негативний вплив на природні екологічні системи, він є одним із найважливіших компонентів суспільного та економічного розвитку країни. Тому необхідним є розроблення комплексу заходів щодо зниження впливу транспортних систем на навколишнє середовище. Метою закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (ОВД), який ухвалено у 2017 році, є запобігання антропогенної шкоди планованої діяльності на довкілля. Основні положення цього закону щодо оцінювання впливів на довкілля спрямовані на оцінку та прогнозування змін компонентів навколишнього середовища. Його впровадження забезпечує екологічну безпеку, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Крім того, таким чином наша країна перенесла у національне правове поле стандарти європейської моделі оцінки впливу на довкілля. Закон про ОВД зумовив провадження процедур та норм, що забезпечать виконання Україною міжнародно-правових зобов'язань та наблизив українську модель ОВД до прийнятої у Європі моделі. Увесь процес ОВД в Україні регулюється низкою відповідних законів, підзаконних актів та нормативних документів.

Транспорт належить до об'єктів, які можуть мати значний вплив на навколишнє природне середовище, тому підлягають оформленню розділу ОВД. Але на жаль нормативні документи, які регулюють вимоги до розробки екологічної документації на об'єкти дорожньо-транспортної мережі, не містять методологічного апарату щодо кількісної оцінки впливів на компоненти навколишнього середовища. Для оцінки впливів автомобільної дороги на довкілля не розроблено спеціальні методики, які дають можливість виконати розрахунок викидів забруднюючих речовин та парникових газів у атмосферне повітря від транспортних засобів при експлуатації автомобільної дороги, оскільки методика, що існує, базується на територіальному принципі. Тому сучасної та актуальною є проблема вдосконалення методів оцінювання впливів на навколишнє середовище автомобільних доріг загального користування та питання взаємодії навколишнього середовища та автомобільних доріг.

Одним із напрямів вдосконалення методів оцінки є класифікація інформації про умови екологічної взаємодії транспорту з навколишнім середовищем на кілька груп: дані про геолого-геоморфологічні, ландшафтні та кліматичні особливості території; стан забрудненості атмосферного повітря, поверхневих вод, ґрунту, рівень акустичного режиму та електромагнітних полів; радіаційну обстановку; стан флори, фауни та населення. Наявність такої інформації може дати змогу оцінювати умови взаємодії з навколишнім середовищем, виконувати розрахунки щодо антропогенного забруднення тощо для зниження негативного тиску на природні екосистеми та, зрештою, для поліпшення життєдіяльності населення на даній території.

З наукових джерел відомо, що вплив різних видів транспорту на міське середовище проявляється не однаково. Але сьогодні очевидно, що під час вибору виду міського транспорту обов'язково слід враховувати не тільки техніко-економічні показники, а й екологічні питання. Фахівці на основі теоретичного аналізу, проведеного за визначеними критеріями розглядають наступний рейтинг - метро, тролейбус, трамвай, автобус.

Захист міського середовища від негативного впливу міського транспорту може бути пасивним і активним. Пасивний захист - це заходи для захисту об'єктів впливу від чинників впливу, що невідворотно виникають (шумозахисні екрани, захисні посадки дерев тощо). Активний захист – це заходи для зменшення впливу або його виключення внаслідок змін, які стосуються безпосередньо джерела шуму.

Розв'язання зазначених проблем, зокрема проблем впливу міського транспорту на довкілля, неможливе без екологічно обізнаних кадрів у транспортній галузі. Тому впровадження екологічної складової в навчальні плани підготовки молодих фахівців для міської транспортної галузі є вкрай необхідне. Наприклад, на наш погляд, під час розроблення студентських проєктів мають враховуватися екологічні питання, і наявність розділу "Заходи з охорони довкілля на транспорті" в таких проєктах є обов'язковим.